

STRATEGI FÖR

EKOBROTTSMYNDIGHETENS BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE

Ekobrottsmyndigheten
Swedish Economic Crime Authority

SAMMANFATTNING

Det övergripande målet för Ekobrottsmyndighetens brottsförebyggande arbete är att minska den ekonomiska brottsligheten och dess skadeverkningar. För att förebygga ekonomisk brottslighet krävs kunskap om brottsligheten, dess orsaker och vilka brottsförebyggande metoder som fungerar.

Myndighetens brottsförebyggande arbete är i huvudsak inriktat på samverkan med andra myndigheter, kommuner, näringsliv och organisationer som har möjlighet att vidta brottsförebyggande åtgärder. Det är även inriktat på att föreslå brottsförebyggande åtgärder i lagstiftningen samt i tillsyns- och kontrollmiljöer.

Det brottsförebyggande arbetet bedrivs både nationellt och regionalt. Myndigheten strävar efter att utveckla samverkan med fler aktörer såväl nationellt som internationellt avseende gränsöverskridande brottslighet.

Ekobrottsmyndighetens brottsförebyggande åtgärder syftar till att:

1. göra det svårare att begå brott,
2. göra det mer riskabelt att begå brott,
3. skapa incitament att handla rätt,
4. minska lönsamheten att begå brott, och
5. motverka bortförklaringar som underlättar brott.

INLEDNING

ÖVERGRIPANDE MÅL

Det övergripande målet för Ekobrottsmyndighetens brottsförebyggande arbete är att minska den ekonomiska brottsligheten och dess skadeverkningar.

Ekonomisk brottslighet – ett allvarligt samhällsproblem

Ekonomisk brottslighet är ett allvarligt samhällsproblem. Ekonomisk brottslighet drabbar hela samhället och alla medborgare genom att:

- tilliten till staten, myndigheter och näringslivet skadas,
- samhället undandras stora intäkter i form av skatter och avgifter,
- pengar från välfärdssystemet betalas ut på felaktiga grunder till personer och företag,
- seriösa företag utsätts för illojal konkurrens, och
- de finansiella marknaderna, där allmänhetens och företagens medel är placerade, riskerar att destabiliseras.

Ekonomisk brottslighet omsätter många miljarder kronor årligen bara i Sverige. Brottsligheten är svår att upptäcka. De flesta av brotten anmäls av Skatteverket och konkursförvaltare. Omfattningen är främst ett resultat av inriktningen av kontrollfunktionernas arbete. Mörkertalet bedöms därför vara mycket stort.

Samtidigt finns det goda förutsättningar att förebygga ekonomisk brottslighet, eftersom den äger rum inom ramen för legala verksamheter. Den ekonomiska brottsligheten exponerar sig därmed för olika tillsynsmyndigheter och andra kontrollorgan.

”Samtidigt finns det goda förutsättningar att förebygga ekonomisk brottslighet”

EKOBROTTSMYNDIGHETENS UPPDRAG ATT FÖREBYGGA EKONOMISK BROTTSLIGHET

Av 4 § förordningen (2015:744) med instruktion för Ekobrottsmyndigheten framgår att myndigheten ska bedriva brottsförebyggande arbete som avser ekonomisk brottslighet. I det ingår att lämna information om den brottsligheten till andra myndigheter samt till kommuner, näringsliv, organisationer och allmänheten.

Med ekonomisk brottslighet avses de brott som myndigheten ansvarar för att handlägga, dvs.

1. mål om brott mot 11 kap. brottsbalken, lagen (1967:531) om tryggningsavpensionsutfästelse m.m., skattebrottslagen (1971:69) och aktiebolagslagen (2005:551),
2. mål om brott mot 9 kap. 1–3 §§ brottsbalken, om gärningen rör EU:s finansiella intressen, och 9 kap. 3 a § brottsbalken,
3. mål om brott mot lagen (2013:385) om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergiprodukter,
4. mål om brott mot lagen (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden, och
5. mål om brott vars handläggning annars ställer särskilda krav på kännedom om finansiella förhållanden, näringslivsförhållanden, skatterätt eller liknande.

Även mål om brott som bör handläggas vid myndigheten med hänsyn till att de rör kvalificerad ekonomisk brottslighet som har nationell utbredning, internationell anknytning, är av principiell natur eller av stor omfattning får övertas av Ekobrottsmyndigheten efter framställning från Åklagarmyndigheten.

Tillsammans mot brott – regeringens nationella strategi

År 2017 lanserade regeringen en brottsförebyggande strategi *Tillsammans mot brott – ett nationellt brottsförebyggande program* (regeringens skrivelse 2016/17:126). Regeringens strategi utgör ett viktigt styrdokument för Ekobrottsmyndighetens brottsförebyggande arbete. Myndighetens brottsförebyggande arbete följs årligen upp och utvärderas i enlighet med regeringens strategi. För att det brottsförebyggande arbetet ska bedrivas effektivt och långsiktigt pekar regeringen särskilt ut två strategiska målsättningar – ökad kunskap och utvecklad samverkan.

ÖKAD KUNSKAP

Regeringen konstaterar att den mest grundläggande förutsättningen för att bedriva ett effektivt brottsförebyggande arbete är att det är kunskapsbaserat. Det innebär att systematiskt kartlägga och analysera brottsligheten, dess orsaker och identifiera åtgärder som ska följas upp. Regeringen påtalar även behovet av att stärka kopplingen mellan forskning och det brottsförebyggande arbetet som bedrivs i praktiken.

UTVECKLAD SAMVERKAN

Regeringen identifierar behov av att utveckla samverkan som i högre grad utgår från identifierade behov och leder fram till konkreta brottsförebyggande åtgärder samt att uppföljningar görs.

Ledning och samordning av Ekobrottsmyndighetens brottsförebyggande arbete

Det brottsförebyggande arbetet vid Ekobrottsmyndigheten leds och samordnas av Kommunikationsenheten vid myndighetens huvudkontor. I samordningsansvaret ingår att ha kunskap om all verksamhet som bedrivs inom myndigheten som kan ha brottsförebyggande effekter.

Inriktning och prioritering av Ekobrottsmyndighetens brottsförebyggande arbete styrs av årliga handlingsplaner och utgår från myndighetens verksamhetsplan och strategiska inriktning. Till enheten är personal knuten på central och regional nivå med ett särskilt uppdrag att förebygga ekonomisk brottslighet.

EKOBROTTSMYNDIGHETENS BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE

Det övergripande målet för Ekobrottsmyndighetens brottsförebyggande arbete är att **minska den ekonomiska brottsligheten** och dess skadeverkningar. För att förebygga ekonomisk brottslighet krävs kunskap om brottsligheten, dess orsaker och vilka brottsförebyggande metoder som fungerar.

Som brottsbekämpande myndighet befinner sig Ekobrottsmyndigheten långt från de system samt tillsyns- och kontrollfunktioner som har möjlighet att vidta åtgärder för att upptäcka och försvåra brotten. Däremot har Ekobrottsmyndigheten **god kunskap om brottsligheten**.

Ekobrottsmyndighetens brottsförebyggande arbete är därför **i huvudsak inriktat på att samverka med andra myndigheter, kommuner, näringsliv och organisationer** som genom sitt tillsyns- eller kontrollansvar har möjlighet att vidta åtgärder som förebygger brott. Det brottsförebyggande arbetet fokuserar även på att identifiera lagstiftningsåtgärder som förhindrar eller försvårar ekonomisk brottslighet.

Samverkan är av central betydelse för att minska den ekonomiska brottsligheten. Det brottsförebyggande arbetet bedrivs både nationellt och regionalt. Myndigheten strävar efter att utveckla samverkan med fler aktörer på nationell nivå och även efter att utveckla samverkan internationellt avseende gränsöverskridande brottslighet, främst inom European multidisciplinary platform against criminal threats (EMPACT), dvs. EU:s policycykel.

”För att förebygga ekonomisk brottslighet krävs kunskap om brottsligheten, dess orsaker och vilka brottsförebyggande metoder som fungerar”

BROTTSFÖREBYGGANDE METOD

Ekobrottsmyndigheten strävar efter att systematiskt dokumentera och analysera den ekonomiska brottsligheten.

Utifrån kunskap om brottsligheten och dess orsaker syftar myndighetens brottsförebyggande arbete till att:

1. göra det svårare att begå brott,
2. göra det mer riskabelt att begå brott,
3. skapa incitament att handla rätt,
4. minska lönsamheten att begå brott, och
5. motverka bortförklaringar som underlättar brott.

Olika brottstyper och grupper av gärningspersoner kräver olika angreppssätt och brottsförebyggande åtgärder. Ett effektivt brottsförebyggande arbete kan därför kräva att flera olika åtgärder kombineras för att uppnå effekt på både kort och lång sikt.

1

Göra det svårare att begå brott

Ekobrottsmyndigheten besitter en unik kunskap om den ekonomiska brottsligheten i form av brottsanmälningar, statistik, förundersökningar samt medarbetarnas kunskap och erfarenhet. Ekobrottsmyndigheten arbetar aktivt för att begränsa möjligheterna att kunna begå brott genom att föreslå lagändringar med brottsförebyggande inriktning. Med utgångspunkt från kunskapen om och erfarenheten av ekobrott, bidrar Ekobrottsmyndigheten till att andra myndigheter, kommuner och organisationer i näringslivet vidtar åtgärder inom ramen för sin kontroll och tillsyn.

2

Göra det mer riskabelt att begå brott

Det finns stor potential att förbättra samhällets möjligheter att upptäcka ekonomisk brottslighet och därmed göra det mer riskabelt att begå brott. Merparten av brotten upptäcks och anmäls i dag av Skatteverket och konkursförvaltare. Ekobrottsmyndigheten arbetar för att fler aktörer, såsom kommuner, länsstyrelser, utbetalande och upphandlande myndigheter samt näringslivet, inklusive bankväsendet, ska stärka sin förmåga att upptäcka ekonomisk brottslighet. Det gör myndigheten genom att informera om risker och varningssignaler, t.ex. vid upphandlingar och i samband med statliga utbetalningar och finansiella transaktioner.

3

Skapa incitament att handla rätt

Årligen undandras samhället stora intäkter i form av skatter och avgifter, pengar betalas ut till personer och företag på felaktiga grunder och seriösa företagare utsätts för illojal konkurrens. Samtidigt visar Ekobrottsmyndighetens attitydundersökningar att allmänheten generellt sett har låg kunskap om den ekonomiska brottsligheten och att toleransen för skatteundandragande är hög.

Ekobrottsmyndigheten arbetar med att höja kunskapen om brottsligheten och dess skadliga konsekvenser för att förmå näringsidkare och enskilda individer att agera rätt och vilja följa regelverket.

4

Minska lönsamheten att begå brott

Ekonomisk vinning är drivkraften till många ekonomiska brott, särskilt vid planerade brottsupplägg och organiserad brottslighet. För att förebygga ekonomisk brottslighet är det därför viktigt att minska den ekonomiska vinningen och möjligheten för kriminella att tillgodogöra sig brottsvinster.

Ekobrottsmyndigheten bedriver tillgångsriktad brottsbekämpning. Myndigheten samverkar också med andra myndigheter som har möjlighet att utfärda administrativa sanktioner som ett komplement till de straffrättsliga åtgärderna och därmed göra brottsligheten mindre lönsam. Ekobrottsmyndigheten arbetar även tillsammans med näringslivets organisationer för att minska lönsamheten vid brott och informera om konsekvenserna av den ekonomiska brottsligheten.

5

Motverka bortförklaringar som underlättar brott

En stor del av den kända ekonomiska brottsligheten utgörs av brott som inte är komplicerade att utreda. Det är ofta fråga om småföretagare som har gjort sig skyldiga till bokföringsbrott, t.ex. genom att inte upprätta en årsredovisning. Många av brotten uppges bero på slarv och okunskap. Att rädda företaget från konkurs eller att begå brott för att kunna konkurrera med liknande företag och inte slås ut från marknaden uppges ofta som förklaringar för att rättfärdiga brotten.

För att motverka bortförklaringar och förebygga brott samverkar Ekobrottsmyndigheten med andra myndigheter, t.ex. Bolagsverket. Ekobrottsmyndigheten samverkar även med näringslivets organisationer för att stärka deras möjligheter till självreglering genom att föra in etik- och moraldiskussioner i verksamheten samt säkerställa att det finns bra system för intern kontroll.

UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

Uppföljning och utvärdering är viktiga verktyg för att nå målet i strategin och utveckla myndighetens brottsförebyggande verksamhet. Ekobrottsmyndigheten strävar efter att det brottsförebyggande arbetet baseras på en tydlig problembild som möjliggör uppföljning och utvärdering.

Ekobrottsmyndighetens brottsförebyggande arbete följs årligen upp och utvärderas i enlighet med de strategiska målsättningarna som beskrivs i regeringens brottsförebyggande strategi. Ekobrottsmyndigheten följer även upp de brottsförebyggande insatserna i myndighetens årliga handlingsplan.

Monica Rodrigo
Generaldirektör

Ekobrottsmyndigheten

www.ekobrottsmyndigheten.se

 @ekobrottsmyndig

 Ekobrottsmyndigheten

Ekobrottsmyndigheten
Swedish Economic Crime Authority